

۲۵۴۱۰۳۲۴

نگاهی معاصر به

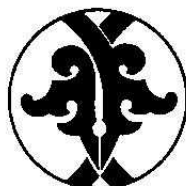
مجازات قصاص

(اصل قائم به شخص بودن حق قصاص)

تألیف

آرش رستنی کمان

وکیل دادگستری

انتشارات امجد

سرشناسه	: رستمی کمان، آرش،
عنوان قراردادی	: ایران، قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	: نگاهی معاصر به مجازات قصاص (اصل قائم به شخص بودن حق قصاص) / تألیف آرش رستمی کمان.
مشخصات نشر	: تهران: امجد، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۱۴۳ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۹۵۷۱۶-۶-۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: حقوق جزا -- ایران
سبوع	: Criminal law -- Iran
موضوع	: مجازات (فقه)
موضوع	: (Punishment Islamic law)
موضوع	: قصاص (فقه) -- ایران
موضوع	: Lex talionis (Islamic law) -- Iran
رده بندی کنگره	: KMH ۲۹۳
رده بندی دیویی	: ۳۴۵/۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۷۵۹۷۱۴

نگاهی معاصر به مجازات قصاص (اصل قائم به شخص بودن حق قصاص)

تألیف: آرش رستمی کمان

انتشارات امجد

تعداد: ۵۰۰ نسخه

چاپ اول: ۱۳۹۸

حق چاپ محفوظ و منحصر «جد است»

دفتر مرکزی امجد: تهران، خیابان منیری جاوید، پلاک ۵۷، طبقه دوم شمالی

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۶۳۰۵۹ - ۶۶۴۱۱۹۳۲

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۵۷۱۶-۶-۸

ISBN: 978-622-95716-6-8

فروشگاه: خیابان منیری جاوید، تقاطع شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۹

تلفن: ۶۶۴۸۶۸۷۴

فهرست مطالب

پیشگفتار مؤلف	۷
مقدمه	۹
فصل اول: کلیات	۱۱
بحث اول: تعاریف	۱۱
گفتار اول: تعریف لغوی	۱۱
گفتار دوم: تعریف اصطلاحی	۱۳
گفتار سوم: تاریخچه قصاص	۱۵
بند اول: قبل از انقلاب اسلامی ایران	۱۵
بند دوم: بعد از انقلاب اسلامی	۱۶
مبحث دوم: منابع و مبانی قصاص	۱۸
گفتار اول: منابع قصاص در قرآن	۱۸
گفتار دوم: فلسفه قصاص	۲۳
بند اول: عدالت	۲۷
بند دوم: حفظ نظم و امنیت اجتماعی (ارتقاء عموم)	۳۰
بند سوم: پیشگیری از انتقام فردی (تشفی نفسی عاقله یا اهلیای دم)	۳۲
گفتار سوم: بررسی فلسفه قصاص	۳۳
گفتار چهارم: اصل قائم به شخص بودن حق قصاص	۵۴
فصل دوم: اصل قائم به شخص بودن در استیفای قصاص	۵۹
مبحث اول: استیفای قصاص از طریق نمایندگی	۵۹
گفتار اول: ولی قهری	۶۰
بند اول: ولایت بر ولی دم واحد	۶۰
بند دوم: ولایت بر ولی دم متعدد	۶۷
گفتار دوم: قیم	۷۷
بند اول: موافقان قصاص توسط قیم	۷۸

- بند دوم: مخالفان حق قصاص توسط قیم ۷۹
- مبحث دوم: استیفای قصاص از طریق ارث ۸۰
- گفتار اول: نظریه بسیط بودن قصاص ۸۱
- گفتار دوم: نظریه انحلالی بودن قصاص ۸۳
- فصل سوم: اصل قائم به شخص بودن و موارد استحقاق حق قصاص ۸۷
- مبحث اول: استحقاق از طریق حاکم ۸۷
- گفتار اول: تفویض مستقیم ۹۰
- گفتار دوم: تفویض غیر مستقیم ۹۲
- مبحث دوم: استحقاق از طریق انتقال قراردادی ۹۲
- گفتار اول: انتقال توسط مجنی علیه قبل از فوت ۹۳
- گفتار دوم: انتقال قراردادی حق قصاص ۹۳
- بند دوم: مخالفان انتقال قراردادی ۹۶
- گفتار دوم: بند دوم توسط اولیای دم ۱۰۹
- گفتار سوم: امکان مصالحتی حق قصاص ۱۱۱
- نتیجه گیری ۱۲۱
- ضمایم ۱۲۳
- منابع ۱۳۸

پیشگفتار مؤلف

« آیا مان داریم درس عبرت است اعدام؟ چرا؟ به خاطر آنچه می آموزد؟ مگر چه می آموزد با این درس عبرت؟ آن را که نباید کشت؟ نباید کشت را چگونه می آموزید؟ با کشتن؟ » (ویکتور هوگو)^۱

بر کسی پوشیده نیست که عرف کشور ایران متشکل از دو طیف اندیشه مختلف است؛ طیف مذهبی و طیفی نو اندیش و تجدد خواه که مدام در حال مناقشه و ستیز با یکدیگر اند. در بین نویسندگان نیز همین موضوع صادق است و هر نویسنده ای با توجه به طیفی که در آن قرار دارد به جهت گیری و نظریه پردازی در آن حوزه می پردازد؛ بدون آنکه به افکار طیف مقابل اعتنایی نماید. در حوزه علوم انسانی نیز در چند سال اخیر بسیاری از صاحب نظران و اهل قلم، روشی منتقدانه نسبت به برخی مجازات، بهش گرفته اند که ماهیت این امر قابل تحسین است زیرا ایجاد چنین گفتگویی باعث تعالی و پیشرفت حقوق خواهد شد ولی راهکاری که ارائه می شود معمولاً تقلیدی محض از حقوق کشورهای توسعه یافته است که به نظر این نویسنده روش صحیحی نیست. ما نباید فراموش بکنیم که ما بر روی ابرها زندگی نمی کنیم؛ ما قدم بر روی همین خاک می گذاریم، خاکی که بخشی از حافظ تاریخی هزار ساله آن را مسائل دینی تشکیل می دهد و اساساً فرهنگ، ساختار و پتانسیل هر تمدن با تمدن های دیگر متفاوت است؛ لذا نگاه ما باید واقع

۱. البته بین اعدام و قصاص از چند جهت تفاوت اساسی وجود دارد و موضوع مورد بحث نویسنده نیز قصاص است نه اعدام که در محتوای کتاب این موضوع کاملاً رعایت شده است و صرفاً از حیث سالب حیات بودن این دو مجازات در مواردی با اعدام نیز قیاس شده است

گرایانه و مبتنی بر قبول واقعیت‌ها باشد به همین خاطر اگر بنا باشد ایده‌ای در باب پویایی مجازات اظهار شود باید یک ریشه‌ی آن در فقه و ریشه‌ی دیگر آن متکی بر جامعه‌شناسی و فلسفه باشد تا اقشار مختلف جامعه آن را تأیید و به کار گیرند. در این کتاب نیز نویسنده با بررسی ریشه‌ی فلسفه قصاص از جمله بحث عدالت، حفظ نظم عمومی و تشفی خاطر اولیای دم و با در نظر گرفتن عرف^۱ جامعه کنونی، که استقبالی از مجازات‌های سالب حیات نمی‌کند، و سیاست کیفر زدایی حاکم بر قانون مجازات سال ۱۳۹۲، راهکار را در ایجاد اصلی یا «اصل قائم به شخص بودن حق قصاص» می‌داند که باعث کاهش حجم موارد استیفای قصاص و گامی برای تعدیل مجازات و به قول میشل فوکه^۲، «گزینش با مجازات روح مجرم و در نهایت اصلاح و برگشت مجرم به زندگی سالم» می‌شود.

آرش رستمی کمان؛ وکیل دادگستری

تابستان ۱۳۹۸

۱. البته که مراد مولف از عرف، عرف خاص یا همان صاحب نظران و جرم‌شناسان و نویسندگان حوزه جزا و جرم‌شناسی می‌باشد. زیرا در عصری زندگی می‌کنیم که مسائل کاملاً تخصصی شده‌اند و به قول «نیکولو ماکیاوولی» نویسنده کتاب معروف «شهریار» عرف عام علم و خرد و صلاحیت کارشناسی این مسایل را ندارد.

۲. کتاب «مراقبت و تنبیه تولد زندان» اثر استاد فقید فلسفه، پل میشل فوکو